

Регіональний Східноєвропейський центр
моніторингу пожеж (REEFMC)

The Global Fire Monitoring Center (GFMC)
Глобальний центр моніторингу пожеж

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОХОРОНИ ЛІСІВ ВІД ПОЖЕЖ ТА ПЕРСОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЛІСОВОЇ ОХОРОНИ У ЛІСАХ, ДЕ МАЛИ МІСЦЕ БОЙОВІ ДІЇ

23 березня 2022 р.

Ліси забруднені боєприпасами широко розповсюджені у світі у регіонах колишніх військових конфліктів: Азербайджан, Вірменія, Боснія та Герцеговина, Німеччина, Ізраїль, Палестина, Північна Македонія, Росія, Грузія та інші. В Україні дані території є на військових полігонах, у зоні дії ООС та на інших територіях. Навіть через десятиліття після закінчення конфліктів в більшості випадків ліси залишаються замінованими, огороженими, обмеженими для доступу цивільних, а лісове господарство в них не ведеться або відсутній лісовий покрив.

Принципи управління пожежами у лісах та у ландшафтах забруднених нерозірваними боєприпасами (УХО) були напрацьовані та сформульовані Глобальним центром моніторингу пожеж (GFMC)¹. Відповідне керівництво адаптоване для умов та законодавства Німеччини також може бути використано в Україні для загальної інформації²³.

Ліси України у яких мали місце активні бойові дії після 24 лютого 2022 р., де є заміновані території, є вкрай небезпечними для здоров'я та життя цивільного населення та лісової охорони. **Лісогосподарські та лісокультурні заходи в таких місцях не проводяться до їх розмінування.**

Найбільша небезпека для здоров'я та життя персоналу лісової охорони виникає у випадку виникнення пожеж у соснових лісах, де мали місце бойові дії з наявністю боєприпасів, що не вибухнули.

¹ https://gfmc.online/globalnetworks/SEEurope/SEEurope_1_radio.html

² <https://gfmc.online/wp-content/uploads/GFMC-Publication-RX-Burning-UHO-Terrain-2016.pdf>

³ <https://gfmc.online/globalnetworks/seeurope/OSCE-GFMC-Report-Fire-Management-Contaminated-Terrain-2014-RUS.pdf>

Будь які дії з попередження та гасіння пожеж здійснюються після звільнення території від військ ворога. У випадку загрози переходу лісової пожежі на населений пункт приймаються дії щодо захисту населеного пункту спільно жителями населеного пункту.

Головною метою охорони лісів з нерозірваними боєприпасами від пожеж є забезпечення персональної безпеки місцевого населення, пожежної безпеки населених пунктів, які розташовані в межах одного кілометра від таких лісів, безпеки лісогосподарського персоналу.

З метою мінімізації ризиків для лісової охорони рекомендується виконувати наступні заходи безпеки під час попередження та гасіння пожеж у лісах, де відбувалися бойові дії.

1. Перелік лісових кварталів та виділів, де можуть знаходитись нерозірвані боєприпаси, повинен бути сформований та затверджений наказом директора лісогосподарського підприємства з метою введення спеціального порядку планування та проведення лісогосподарських, лісокультурних та інших заходів, охорони лісів від пожеж тощо. Зазначені ділянки лісового фонду повинні бути виділені особливим чином на планах лісових насаджень. При складанні такого переліку виходять з інформації служби ДСНС та карт мінування територій ЗСУ

2. Спеціальний порядок робіт у таких кварталах повинен бути погоджений з територіальним органом ДСНС та представниками ЗСУ. Окремим розділом наводиться план - графік розмінування території.

3. Лісова охорона, яка проводить роботи у лісах, які межують з територіями, які були під обстрілами із можливою наявністю нерозірваних боєприпасів повинна бути екіпірована наступними індивідуальними засобами захисту: армійський (військовий) шолом, бронежилет, індивідуальна рація, індивідуальна аптечка першої допомоги та інші необхідні засоби, якими екіпіровані військові Збройних сил України.

4. В лісах із нерозірваними боєприпасами забороняється:

а. заходити для розвідки пожежі вглиб лісового насадження по якому рухається пожежа.

б. здійснювати гасіння лісової пожежі на лінії вогню.

с. заїзд пожежної техніки (ЗІЛ-131, ГАЗ-66 або інші важкі пожежні автомобілі, легкі пожежні модулі, інші автомобілі лісової охорони, трактори, мотоцикли) та прокладка пожежних рукавів у середину лісового насадження.

5. **Попередження пожеж.** Заходи з протипожежної пропаганди та попередження пожеж є головною стратегією охорони від пожеж лісів з нерозірваними боєприпасами. Всі заходи із попередження пожеж повинні мати довгостроковий характер (пожежонебезпечний період або декілька періодів) з метою підтримки їх ефективності до моменту розмінування території.

6. Вздовж доріг, що проходять біля забруднених боєприпасами лісів, встановлюються великі аншлаги, на яких вказується небезпека виникнення пожеж у таких лісах та небезпека для місцевого населення та лісової охорони від можливих вибухів. Територія з боєприпасами чітко позначається в натурі з встановленням стовпчиків та аншлагів з відповідними надписами.

7. Найбільша небезпека виникнення та розвитку інтенсивних пожеж у лісах є у насадженнях з часткою сосни звичайної у складі 4 одиниці та більше.

8. Такі насадження відмежовуються від інших ділянок лісового фонду або інших територій трьома мінералізованими смугами, які розташовуються на відстані 3-5 метрів одна від одної. За можливості доцільно прокладати мінералізовані смуги із застосуванням військової інженерної техніки. У випадку прокладання мінералізованих смуг трактором бажано захистити нижню частину трактора та кабіну листовим залізом за параметрами, що рекомендовані представниками із ЗСУ.

9. Місця прокладки мінералізованих смуг та ділянки між ними повинні бути вільні або очищені від нерозірваних боєприпасів. За можливості території забруднені боєприпасами відмежовуються від інших ділянок створенням листяних узлісь шириною 10-15 рядів з порід посухостійких місцевого асортименту.

10. При виявленні пожеж у ділянках із боєприпасами та незабрудненими ділянками пріоритет у реагуванні надається першій категорії.

11. **Гасіння пожеж.** Головною стратегією гасіння пожеж у лісах з боєприпасами є моніторинг пожежної небезпеки погоди та контроль джерел вогню навколо, моніторинг розвитку пожеж з безпечного місця, безпека цивільних та гасіння пожежі на незабрудненій території.

12. Не слід гасити трав'яні пали та низові лісові пожежі, що не становлять небезпеки. Головну увагу приділяти недопущенню виникнення верхових пожеж та захисту від вогню населених пунктів.

13. Недопущення розвитку лісових пожеж здійснюється шляхом щоденного моніторингу пожежної небезпеки погоди. У випадку настання 4 класу

пожежної небезпеки погоди (комплексний показник вище 2000 та або швидкість вітру вище 6 м/с) лісова охорона попереджує місцеві громади, ДСНС, цивільний захист щодо високої пожежної небезпеки та здійснює спільне з представниками національної поліції патрулювання навколо забруднених лісів з метою своєчасного виявлення трав'яних та інших рослинних пожеж навколо лісів, їх гасіння та недопущення заходу вогню в лісове насадження.

14. У випадку виникнення лісової пожежі, для моніторингу розвитку пожеж у забруднених насадженнях лісова охорона повинна бути екіпірована засобами індивідуального захисту і знаходитись в безпечному місті на безпечній відстані (від 300 м) за автомобілем у випадку вибухів та прольоту осколків. Моніторинг розвитку пожежі може здійснюватись також дистанційно із використанням БПЛА та даних ДЗЗ.

15. У випадку виходу вогню на незабруднену боєприпасами територію лісова охорона спільно із залученими підрозділами ДСНС та добровільними пожежними дружинами здійснює локалізацію та гасіння звичайними методами.

16. Після вигорання ділянки із боєприпасами організовується окараулювання з підвітряної частини для унеможливлення поновлення горіння за її межами.

17. Розробка згарища та лісокультурні заходи на ділянках з боєприпасами, що пройдені пожежами не проводиться.

18. Відновлення лісового покриву відбувається за рахунок природного поновлення без заходів сприяння.

19. Розмінування ділянок лісового фонду необхідно проводити безпосередньо після закінчення військово конфлікту для забезпечення безпеки лісогосподарського персоналу та подальшого сталого управління лісовими ресурсами.